

Recenzja

G. D. DABHADE. 1998. **Mosses of Khandala & Mahabaleswar in the Western Ghats (India)**. iv + 194 str., 87 ryc. Opr., format 25,1 × 18,5 cm. Mr. A. S. Dalvi, Kalwa. Cena: 40 USD.

Dość bogata lista regionalnych Flor mchów subkontynentu indyjskiego wzbogaciła się o kolejną pozycję poświęconą Ghatom Zachodnim. Jak wskazuje tytuł jest to lokalna Flora mchów dotycząca dwóch niewielkich wzgórz w tym ogromnym paśmie górskim, ciągnącym się bez mała wzdłuż całego zachodniego wybrzeża Półwyspu Indyjskiego. Położone są one na wschód (Khandala) i na południowy-wschód (Mahabaleswar Hills) od Bombaju i zajmują w sumie niewielką powierzchnię ok. 45 km². Podobnie jak całe Ghaty Zachodnie, zbudowane są ze skał wulkanicznych, głównie bazaltowych i mają typowy klimat monsunowy, który cechują duże opady i wysokie temperatury w okresie letnim. Krótka i dość pobieżna charakterystyka badanych obszarów została przedstawiona w trzecim rozdziale książki.

W dwóch krótkich rozdziałach wstępnych autor prezentuje zarys badań briologicznych w całych Indiach oraz charakteryzuje brioflorę poszczególnych części subkontynentu indyjskiego. Odbiega to wprawdzie od zasadniczego tematu omawianej Flory, ale jest to na pewno wielce pożyteczna i przydatna lektura dla każdego briologa, gdyż literatura poświęcona mchom indyjskim jest bardzo rozproszona i jak dotąd kraj ten nie doczekał się nowoczesnych podsumowań flory mchów. Dlatego też zebranie w jednym miejscu najważniejszej literatury przedmiotowej jest dobrym prezentem dla wszystkich briologów zainteresowanych mchami azjatyckimi. Z oczywistych względów autor kładzie specjalny nacisk na badania brioflory Ghatów Zachodnich, zestawiając w tabeli wszystkie gatunki (45), które dotychczas podane zostały z badanych wzgórz. W osobnej tabeli zaprezentowane są gatunki zebrane przez autora podczas badań. Jest ich w sumie 73, z czego 62 autor znalazł po raz pierwszy na badanym obszarze.

Zasadniczą część książki wypełnia opracowanie taksonomiczne wszystkich gatunków stwierdzonych przez autora w terenie oraz w badanych przez niego zielnikach. Jest ich w sumie 87 i należą do 48 rodzajów. Dla dalszych kilkunastu gatunków podanych z tego terenu nie udało mu się odnaleźć żadnych materiałów i nie są one uwzględnione, a niektóre z nich, np. *Tortula bombayensis* Mitt., *Trichostomum bombayense* Müll.Hal. czy *Leucoloma sarcotrichum* Müll.Hal. nie zostały nawet opatrzone jakimkolwiek komentarzem. Przegląd systematyczny gatunków poprzedzają klucze do oznaczania rodzajów, zestawione w sztuczne grupy w oparciu o charakterystyczne i łatwe do uchwycenia cechy w morfologii roślin. Pod względem formalnym ta część książki nie odbiega od ogólnie przyjętych wzorów w tego typu dziełach. Nie jest to jednak opracowanie krytyczne, a większość gatunków należy do szeroko rozmieszczonych i ich koncepcje taksonomiczne są na ogół dobrze ugruntowane w literaturze. Książkę zamykają ogólne rozważania ekologiczne i fitogeograficzne oraz krótkie omówienie wpływu człowieka na florę mchów badanego obszaru.

O ile od strony naukowej książka może zyskać akceptację to przedstawia ona zastraszająco niski poziom edytorski i poligraficzny. Jest to z całą pewnością najgorzej wydana flora mchów i to nie tylko w Indiach. Dotyczy to zwłaszcza reprodukcji rycin kreskowych, które w wielu wypadkach mają formę przysłowiowych czarnych plam. Niewiele od nich obiega pod względem jakości kilka wielobarwnych fotografii mchów. Ogromna jest również liczba błędów drukarskich. Sama dołączona errata liczy 5 stron, ale bynajmniej nie uwzględnia wszystkich błędów. Kuriozalnie przedstawia się też indeks nazw taksonów, w którym układ alfabetyczny w obrębie liter został w wielu wypadkach zupełnie zlekceważony. W sumie jest to pozycja dla najbardziej wytrwałych kolekcjonerów literatury briologicznej, chociaż badacze mchów azjatyckich z całą pewnością będą musieli do niej sięgać, jako że ten rejon Indii nie posiada innego opracowania flory mchów. – RYSZARD OCHYRA, ul. Gołaśka 15/25, PL-30-619 Kraków, Polska.